

HET REGLEMENT DER GENTSE KOMMISSIONARISSEN HALFWEG DE 19e EEUW

In de bibliotheek van de Lokerse Heemkring DE SOUVEREINEN hebben we een drietal "Reglement-Tarieven der Kommissionarissen der stad Gent" in bewaring gegeven. We meenden dat het wel interessant kon zijn voor onze vrienden van Gent om er even in te grasduinen en er hun enige bijzonderheden uit mee te delen.

De drie reglementen zijn uitgegeven in de vorm van een zakboekje, het formaat is ongeveer 9 x 14, twee ervan hebben 8 blz. en de titelbladzijde draagt de volgende tekst **REGLEMENT DER KOMMISSIONARISSEN ONDER HET BESTUUR VAN F. VAN HOOBROECK, KOEPOORTSTRAAT,,N° 2, TE GENT.** Het werd gedrukt bij Ph. Choquet, St.-Hubertstraat. In het tweede boekje vinden we hun onder . . . **HET BESTUER DER GEBROEDERS DE BLAUWE, OUDE KALVERMERKT, Nr 7, te Gent, en de drukker : Gebroeders Michiels, Groenselmarkt, 14, beiden dragen geen jaartal.**

Van het derde boekje nu, veruit het meest interessante, willen we wat meer bijzonderheden geven. Het telt 16 blz. en we vinden er ook een datum op vermeld nl. 1864, op het titelblad lezen we :

VOLLEDIGEN EN GEWAERBORGDEN DIENST / DER / OPENBARE KOMMISSIONARISSEN, DRAGERS / EN EMBALLEERDERS / DER STAD / GENT EN VAN DEN OMTREK / REGLEMENT EN TARIEVEN / ZELFDE INSTELLING / TE BRUSSEL, LUIK EN VERVIERS. / BESTUER : / POEL, N° 12, GENT.

Het adres is later met een dikke potloodstreep doorgehaald en eronder werd met inkt bijgeschreven : **BOTERMANSTRAAT N° 14.**

Op blz. 2 wordt dan het **DOELWIT DER INSTELLING** bekend gemaakt, we lezen o. m. :

De Kompagnie der openbare kommissionarissen, dragers en emballeerders met een volledigen dienst in te rigten voor de stad Gent en deszelfs omtrek, heeft voor doelwit de handels- burgerlyke en openbare betrekkingen te vergemakkelyken en vergrooten, met een **LEEGEN PRYS** en elk uer van den dag en nacht, menigvuldige diensten aen te bieden welks haestig en snelle uitvoering zy waerborgt by middel van een stelsel van merken-ontvangstbewyzen welke het publiek moet eischen voor de minste bewezene diensten, voor degene zelfs die by het eerste gedacht de noodzakelykheid eener waerborg niet schynen te verregtveerdigen.

Het bestuur maakt er dan verder het publiek attent op dat ze geen andere controle bezit dan de **MERKEN** die hun worden afgeleverd door de kommissionarissen, zij kan dan ook geen schadeloosstelling uitbetalen dan aan de personen welke bij hun reklamatiën de **MERKEN** voorleggen welke dragen : ". . . het nummer van de kommissionaris welke men gebezigt heeft, het bedrag der betaelde som, den datum en zelfs,

by middel eener byzondere aenwyzing het geschatte uer.”

Uit het reglement dat nu volgt halen we het volgende :

§ 1.

De instelling rigt een zeker getal personen in, genoemd “OPENBARE KOMMISSIONNARISSEN” met waerborg voor de gevallen van ontvreemding of verlies tot bedrag der somme van 1000 franks. Het getal van het personeel vermeerderd volgens de noodwendigheden van het publiek en in verhouding met den bestand der zaken van de Instelling.

§ 2.

De kommissionnarissen dragen de volgende kleederen :

- a) Een gryzen linnen kiel.
- b) Eene blauwe broek.
- c) Eene muts van blauw laken met roode biezen en het opschrift dragende van “KOMMISSIONNARIS” waerboven een orde-nummer.
- d) Eene lederen gordelriem rond de leden, met giberne dienende om de merken, de brieven, den taks en de reglementen te bevatten.
- e) Eene ovale koperen borstplaet dragende in halven kring de woorden “STADSKOMMISSIONNARIS” te midden het stadswapen en onder het wapen het ordenummer van den kommissionnaris.

De kommissionnarissen-surveillanten hebben aen de klak een zilveren bieken, en het opschrift Kommissionnaris is vervangen door het woord SURVEILLANT. Hunne bedieningen bestaen voornamelyk in 't toezien der kwartieren aen hunne zorgen toevertrouwd.

De onder-toeziens dragers dragen een kepi met het opschrift ONDER-TOEZIENER DER KOMMISSIONNARISSEN op het vorenste der klak geborduert.

De toezieners draegt dezelve kleeding, met de woorden “TOEZIENER DER KOMMISSIONNARISSEN” in goud geborduert op de klak.

Het publiek kan zich tot den toezieners of tot den onder-toezieners wenden voor alles wat den dienst betreft, zoowel voor de klagten en reklamen als voor de kommande en de aanbestedingen.

Het materiaal bestaet uit :

- a) Schouderbanden en koorden om te dragen op den rug.
- b) Draegberriën.
- c) Karren met twee wielen van alle slach, voor den gewoonen dienst.
- d) Treemkarren, met vier wielen en op veeren, voor verhuizingen en vervoer van groote meubels.
- e) Manden voor het vervoer van wynen, breekbare voorwerpen en gevleugelde dieren.
- f) Regenschermen.

§ 3.

De kommissionnarissen dragen met zich de minst zware hunner gereedschappen; zy ontvangen alle de boodschappen, zoowel op hunne stand-

plaetsen dan wanneer zy zonder last langs de straten gaen.

§ 4.

De kommissionarissen der Instelling kunnen gebezigd worden voor alle slach van boodschappen en vervoeren, om voorwerpen en lasten te dragen, om wynen te vervoeren, verhuizen te doen, om telegrammen mondelyks of geschrevene bevelen te dragen, om de magazynen te openen en te sluiten, dezelve te kuischen, stofgoederen te rollen, kolis of koopwaren te emballeeren of te deballeeren, ladingen of lossingen te doen of te bewaken, de huizen te onderhouden en te kuischen, de kleederen en tapyten uitte kloppen, de plankieren te begieten, de sneeuw weg te vagen, te helpen op de eetmalen, feesten, bals en bruiloften, te helpen in huisgezinnen, in de werkhuizen of by de koophandelaers, geldinvorderingen of betalingen te doen, de zieken te bewaken, de reizigers te wekken voor het vertrek der konvooijen of der messengerien, de persoonen te vergezellen op de wandeling of by het eindigen der schouwburgvoorstellingen, feesten en concerten, te dienen als getuigen, als expres-boodschappen binnen de stad en de omtrek, in een woord, voor alle werken die eene haestige, bescheidene en zekere uitvoering vereischen.

Men ziet de taak van de kommissionaris was veelomvattend en de goede man moest zowat van alle markten thuis zijn en "in alle handen goed" zoals men wel eens zegt. Art. 6 leert ons iets over de werkuren die ze dienden te kloppen, men was toen nog verre van de z. g. 8-uren dag, luister maar :

Ze zijn in werkzaemheid van dienst.

's Somers :

a) Van 6 ure 's morgens tot 8 ure 's avonds.

's Winters.

b) Van 7 ure 's morgens tot 7 ure 's avonds.

Er volgen dan nog een 17-tal art. welke o. m. handelen over den waarborg "voor de gevallen van ongetrouwheid, verlies of beschadiging, tot beloop der somme van 1000 fr." We vernemen dat de kommissionarissen "maer worden aengenomen in den dienst mits de byzondere toelating van den opper-kommissaris der plaetselyke politie". Het is hun verboden te roken in tegenwoordigheid van degene die hen bezigen, noch in de huizen waer zy binnen treden. De Instelling gelast zich ook "met het doen kuisschen der wapens van de Burgerwacht, en met het witverven der gordel- en schouderriemen.

Wat diende men nu zoal te betalen voor de diensten welke men aangeboden kreeg ?

We laten hier een paar voorbeelden volgen :

Per boodschap.

a) Voor elke boodschap, zonder karre

Fr. "25

b) Voor elke boodschap, met een karre Fr. " 50
Wanneer een persoon zich doet vergezellen door een kommissionaris met gebruik van een regenscherm, wordt de boodschap 10 centiemen verhoogd.

Per uer.

a) Kommissionaris zonder karre.	Fr. " 50
b) Kommissionaris met karre of gebruik van een regenscherm	" 75
c) Kommissionaris met platform (wagen met 4 wielen)	1 00

Per dag.

a) Voor gidsen in de stad en de voorgeborgten	Fr. 3 00
b) Om de handelsreizigers te vergezellen met of zonder karre	3 00
c) Om te helpen verhuizen doen, zonder karre	3 00
d) Voor verhuizen met karre	4 00

Per kilometer

Voor boodschappen als express buiten de stad, met 10 kilog. gewigt of zonder last. Tot vier kilometers ver aen 25 centiemen per kilometer.

Voor elke kilometer daerboven, 20 centiemen.

Om het antwoord terug te brengen betaeld men maer de helft van den taks.

Den kommissionaris moet, buiten geval van dringende beletsels, zyne boodschap in twee uren doen voor 4 betaelende kilometers (zy dus 8 kilometers gaen en keeren).

Voor het uitdelen van drukwerk vonden we volgende prijzen : per 25 stukken : Fr. "75, per 50 - Fr. 1.40; per 200 - 2.50; per 200 - 4.00; per 1000 - 10.00.

We vonden ook nog een tarief voor de

Byzonderen dienst der Schouwburgen, Feesten, Bals en Concerten.

a) Om een rytuig te halen, mits den kommissionaris te verwittigen 1/4 uers voor het uitgaen	Fr. " 25
b) Om bij het uitgaen te vergezellen tot aen de wooning	" 50
c) Idem met regenscherm	" 60
d) Voor elke boodschap gedurende de tooneel-voorstellingen of gedurende de feesten, bals en concerten	" 50

Om te eindigen worden dan nog de STANDPLAETSEN DER KOMMISSIONARISSEN aangeduid, deze zijn :

Kauter, Arteveldeplein, Statieplein, St.-Pietersplein, Ketelplein, Koornmerkt, Groenselmerkt, Vischmerkt, Vrijdagmerkt, Sluizeken, H. Kerst, Antwerpsche-straet, Brugsche Poort, Poel, Dierentuyn, Botaniek Hof, Keizer-poort, Krygs-hospitaal, St.-Michielsplein, Kalandenberg, Boter-

merkt, Kalvermerkt, Coupure (Salon Napoléon), Entrepot, Boulevard Frère-Orban, Prinsenhof, Spanjaerds-Kasteel, Kortryksche Poort, St.-Lievens-poort, Nieuwe Wandeling, Schyfschieting, Zandberg, Gouden Leeuwplaets, Beestenmerkt, Jesuiten-straet, Bestormbrug, Burgstraet, Visschery (aen de brug), Sassche Poort, Spoorwegstation van 't Land van Waes en van Eecloo.

Tot daar dan een, misschien voor velen onder u, onbekend brokje uit het leven van een Gentse Kommissionaris, in het midden der 19e eeuw.

FR. DE VOS

DE OPENBARE VERLICHTING TE GENT IN HET MIDDEN VAN DE 18e EEUW

Op 25 november 1762 verscheen het reglement "raeckende de Lanteren binnen de Stadt Gendt".

Het reglement begint met een motivering. "De Keyserinne ende Koninginne. (Maria Theresia) Wy hebben van alle tyden sonderlinge attentie gemaect om alomme ende namentlyck in de groote Steden te handthaeven het goedt ordre, ende om de algemeyne ruste versekeren jegens de excessen, dieveryen ende straetschenderyen, die meermaels bedreven worden in de groote Steden, voornaementlyck by winter-tyden ende met den duysteren; om welcke pregnante redenen Wy noodtsaeckeleyck geacht hebben van boven de Wachten ende Patrouillen, die 's nachts de voorseyde quartieren onser Stede van Gendt doorkruysen, de Straeten der selve bovendien doen verlichten by wege van Lanteren, verdeylt op sekere distantien; gelyckerwys alomme geschiet in wel-gepolicierde Landen ende Rycken, ende nu lestmael met groot succes binnen onse Steden van Brussel ende Antwerpen : SOO IS 'T dat Wy, onderricht zynde dat dit deel der goede Policie teenemael gestaeckt ende vernegligeert is binnen onse Stadt van Gendt, . . . , willen de doen standt grypen ende voor altyt observeren soo heylsaeme schickinge voor de ruste der Inwoonderen van onse voorseyde Stadt, ende prevenieren d'ongelucken in het versmooren van onse Onderdaenen ter causen van de menigvuldige Rivieren, hebben geordonneert ende gestatueert, gelyck Wy ordonneren ende statueren mits desen". Om zo veel mogelijk de geringe burgers en ambachtslieden te ontlasten zullen aan "alle Hotels, groote Gebauwen, aen alle Abdyen, Kercken, geene uytgenomen, Capellen, Kloosteren, Gods ende Fondatie-huysen, publike Scholen, Confrerien ende andere diergelycke Huysen ende Edificien toebehoorende aen eenig Corpus van Neeringe" een of meer